

ΡΟΝΤΡΙΚ ΜΠΙΤΟΝ ΣΤΗΝ «Κ» ΟΙ ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΞΕΡΕΗ - ΠΟΥΤΙΝ

Media: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Page: 1,3

Published at: 10-03-2022

Author: Surface: 1471.21 cm² Circulation: 14860

Subjects:

ΡΟΝΤΡΙΚ ΜΠΙΤΟΝ ΣΤΗΝ «Κ»
ΟΙ ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ
ΞΕΡΕΗ - ΠΟΥΤΙΝ
ΣΕΛΙΔΑ 3

Ο Πούτιν είναι πανομοιότυπος με τον Ξέρξη

Ο ιστορικός και νεοελληνιστής Ρόντρικ Μπίτον μιλάει στην «Κ» για τις μεταβολές των σχέσεων του ελληνοισμού με τη Ρωσία

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Συνέντευξη στον ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ

Αυτές τις ημέρες, είναι τόσες οι γεωπολιτικές ανάλυσεις για τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, είναι τόσο το γενικό ενδιαφέρον για τη στάση που κρατάει απέναντι στον πόλεμο η διεθνής κοινότητα, ώστε σπάνια βρίσκεται χώρος στον δημόσιο λόγο για μια ιστορική πλοκή των εξελίξεων ή έστω για έναν κάποιο παράλληλο της επικαιρότητας με γεγονότα του παρελθόντος. Μέσα σε όλα, η Ελλάδα, στα μεθόρια της 200ετηρίδας μιας επανάστασης που υποστηρίχτηκε από δυνάμεις σαν τη Βρετανία, τη Γαλλία και τη Ρωσία, βλέπει εδώ και καιρό παλιούς δεσμούς της να μεταβάλλονται από τον ρου της Ιστορίας και από αποφάσεις δημοκρατικών ή αυταρχικών ηγετών. Η εξωτερική ματιά ενός ιστορικού και νεοελληνιστή όπως ο Σκατσέζος Ρόντρικ Μπίτον, ομότιμος καθηγητής Νεοελληνικών και Βυζαντινής Ιστορίας, Γλώσσας και Φιλολογίας στο King's College του Λονδίνου (και πρώην κάτοκος επί τριακοστίαις της έδρας «Κοιράς» του βρετανικού ιδρύματος), θα μπορούσε να συμβάλει στη συζήτηση για τη μεταβολή τέτοιων δεσμών.

Ο Ρόντρικ Μπίτον, εξάλλου, είναι και ο συγγραφέας βιβλίων όπως «Ελλάδα: Βιογραφία ενός σύγχρονου έθνους» (εκδ. Πατάκι) και «Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 και η παγκόσμια σημασία της» (εκδ. Αιώρα) από τη σκοπιά του επομένως, δεν φαίνεται αναπάντεχο ο παραλληλισμός που επιχειρεί με το παρελθόν, όταν του ζητάμε μερικές πρώτες σκέψεις για τον πόλεμο στην Ουκρανία: «Ακριβώς όπως στους Μηδικούς Πολέμους του 5ου π.Χ. αιώνα και στην Ελληνική Επανάσταση του 1821», λέει στην «Κ» ο φιλόλογος ιστορικός. «Η Δύση βρίσκεται αντιμέτωπη με τις αντιρρητικές και εκδικετικές δυνάμεις της Ανατολής. Η αυτοδιάθεση ενός πληθυσμού που παίρνει το θάρρος να οργανωθεί ως κοινότητα με βάση την "ισονομία" των αρχαίων, κινδυνεύει να εξοντωθεί από έναν ξένο κατακτητή. Η ελευθερία ως πολιτικό αγαθό μάλλον εμφανίζεται για πρώτη φορά στον κόσμο στις σελίδες του Ηρόδοτου: αυτή διακυβεύεται σήμερα στην Ουκρανία, όπως άλλοτε στον Μαραθώνα, στις Θερμοπύλες και στη Σαλαμίνα, όπως και στα Δερβενάκια του 1822 και στο Μεσολόγγι του 1826».

«Είναι προοχήματα»

Αντιπολίτικα, η περιγραφή του Ρόντρικ Μπίτον για τον ίδιο τον Βλαντίμιρ Πούτιν, για το καθεστώς του και για τον τρόπο που αποσκοπεί την εισβολή στην Ουκρανία έχει επίσης αναφορές στην ελληνική ιστορία: «Όσα λέει είναι προοχήματα», τονίζει ο Βρετανός ιστορικός για τον Ρώσο ηγέτη και συνεχίζει: «Είναι πανομοιότυπος με τον Ξέρξη και τον σουλτάνο Μαχμούτ Β' - με τη διαφορά ότι ο Πούτιν γνωρίζει τι εστί Ευρώπη, τι εστί ελευθερία των λαών, τι σημαίνει νόμιμη τάξη (rule of law). Και όλα αυτά τα φοβάται, τα περιφρονεί, και άρα θέλει να τα καταπατήσει».

Τι ακριβώς όμως ενδιαφέρει τον ίδιο, ιστορικά μιλώντας, όσον αφορά το σκεπτικό του πολέμου; Και τι θεωρεί αυτήν τη στιγμή εξοσημείο σχετικά με το πώς έχει επηρεαστεί η ιστορία της Ελλάδας από το γεγονός ότι ο ελληνικό κράτος γεννήθηκε με την υποστήριξη των Μεγάλων Δυνάμεων, μεταξύ των οποίων βέβαια και της Ρωσίας; «Η νεότερη Ελλάδα, το Ελληνικό κράτος», αποκρίνεται ο Ρόντρικ Μπίτον, «γεννήθηκε με την ανάδυση του ζητήματος της αυτοδιάθεσης των ανεξάρτητων εθνών-κρατών. Η Ελλάδα υπήρξε το πρώτο που αναγνωρίστηκε διεθνώς στη Γηραιά Ήπειρο, ενώ το πείραμα είχε ήδη αρχίσει στην Αμερική - στις ΗΠΑ, στην Καριβική και στη Νότια Αμερική».

Όπως λέει ο Ρόντρικ Μπίτον, η ρωσοφιλία στην Ελλάδα έχει τις ρίζες της στην πολιτική της Μεγάλης Αικατερίνης, η οποία έφερε χιλιάδες Έλληνες ορθόδοξους στις καινούριες τότε πόλεις της σημερινής Ουκρανίας, μεταξύ των οποίων και η εικονιζόμενη Οδησός.

Η Ρωσία των τσάρων υπήρξε και αυτή ευρωπαϊκή δύναμη και είχε παίξει σημαντικό ρόλο στο συνέδριο της Βιέννης, όπου συμφυρλατίθηκε το σχέδιο για την ειρήνη στην Ευρώπη.

Αντιθέτως, η Ρωσία του Πούτιν, η καλύτερα ο ίδιος ο Πούτιν και ο στενός κύκλος του, σπράφτηκε εναντίον της Ευρώπης, των ευρωπαϊκών αξιών και των «κεκτημένων» της Ε.Ε.

κή, από το 1776 μέχρι το 1825. Για να γίνει το ελληνικό κράτος, έπρεπε οι Έλληνες να πολεμήσουν για την ελευθερία τους, ακριβώς όπως -σήμερα προφανώς- οι Ουκρανοί. Το 1827 συμπόλεψαν οι τρεις μεγάλες ναυτικές δυνάμεις της εποχής -η Μεγάλη Βρετανία, η Γαλλία, η Ρωσία- στη ναυμαχία του Ναυαρίνου και ο στόχος τους δεν ήταν η απελευθέρωση της Ελλάδας -αυτή ήταν η συνέχεια- αλλά η ειρήνευση. Γιατί τότε, η Ρωσία των τσάρων, με πρωτεύουσά την Αγία Πετρούπολη, υπήρξε και αυτή ευρωπαϊκή δύναμη και είχε παίξει σημαντικό ρόλο στο συνέδριο της Βιέννης (1814-1815), όπου συμφυρλατίθηκε το σχέδιο για την ειρήνη στην Ευρώπη ύστερα από τους Ναπολεόντειους Πολέμους. Ενώ, αντιθέτως, η Ρωσία του Πούτιν, η καλύτερα ο ίδιος ο Πούτιν και

Ο Ρόντρικ Μπίτον είναι ομότιμος καθηγητής Νεοελληνικής και Βυζαντινής Ιστορίας, Γλώσσας και Φιλολογίας στο King's College του Λονδίνου και πρώην κάτοκος επί τριακοστίαις της έδρας «Κοιράς» του βρετανικού ιδρύματος.

«Άλλο ο πολιτισμός και άλλο η πολιτική»

Ανθρώπος καθώς λέμε «των γραμμάτων και των τεχνών», ο ιστορικός και νεοελληνιστής Ρόντρικ Μπίτον γνωρίζει βέβαια ότι μετά την εισβολή στην Ουκρανία οι ΗΠΑ και πολλές ευρωπαϊκές χώρες επέβλελαν στη Ρωσία κυρίως, οικονομικές αλλά και πολιτικές. Γνωρίζει άραγε και ότι κάποιοι εξεφύρασαν τον φόβο πως πλέον δεν θα διαβάζουμε Ντοστογιέφκι και δεν θα ακούμε Τσαϊκόφσκι ή ότι άλλοι επόσημον πως ο πολιτισμός έχει σε κάθε περίπτωση ρόλο συμφορητικό; Πού είναι η δική του γνώμη; «Άλλο ο πολιτισμός και άλλο η πολιτική», παρατηρεί ο Ρόντρικ Μπίτον και συμπληρώνει: «Ξε για συναυλία που μετέδωσε το BBC τις προάλλες στην Αγγλία, μίλησε στην αρχή της ο διευθυντής της ορχήστρας: θα ακούσουμε τη μουσική του Τσαϊκόφσκι και του Στραβίνσκι, είναι εκείνοι οι μεγάλοι δημιουργοί δεν φταίει για τα γεγονότα της Ουκρανίας. Αν υπάρχει πόλεμος, δεν είναι πόλεμος εναντίον του λαού της Ρωσίας, πόσο μάλλον με τις παλιές δημιουργίες αυτού του λαού. Τι συναυλία μας, συνέχει, την αφιερώνουμε στον λαό της Ουκρανίας και στα θύματα της ρωσικής εισβολής. Κατά τη γνώμη μου, ουσιαστικά, και η μουσική ήταν περισσότερο συγκινητική από αυτές».

Βιβλία του Μπίτον στα ελληνικά

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 και η παγκόσμια σημασία της
μτφρ.: Δέσποινα Κανελλοπούλου, εκδ. Αιώρα

Ελλάδα: Βιογραφία ενός σύγχρονου έθνους
μτφρ.: Μενέλαος Αστερίου, εκδ. Πατάκι

Ο πόλεμος του Μπίτον. Ρωμική εξέγερση, ελληνική επανάσταση
μτφρ.: Κατερίνα Σκίνη, εκδ. Πατάκι

Η ιδέα του έθνους στην Ελληνική λογοτεχνία. Από το Βυζάντιο στη σύγχρονη Ελλάδα
μτφρ.: Ελένη Πιπίνι - Πόνη Νοτιά, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης

Ο Καζαντζάκης μοντερνιστής και μεταμοντέρνος
επιμ.: Σ. Ν. Φιλίππιδης, εκδ. Καστανιώτη

Γιώργος Σεφέρης: Περημόνως τον Αγγελο
μτφρ.: Μίκα Προβάτα, εκδ. Οκεία

Τα παιδιά της Αριάνης
μτφρ.: Αγορίτσα Μπακοδήμου, εκδ. Καστανιώτη

Η ερωτική μυθολογία του Ελληνικού Μεσαίωνα
μτφρ.: Νίκη Παριώνη, εκδ. Καρδάσιος

Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία. Ποίηση και πεζογραφία 1821-1992
μτφρ.: Ευαγγελία Ζουρού, Μαριάνα Σπανάκη, εκδ. Νεφέλη

ο στενός κύκλος του, σπράφτηκε εναντίον της Ευρώπης, των ευρωπαϊκών αξιών και των "κεκτημένων" της Ε.Ε.»

Έκοντας μελετήθηκε τον ελληνικό πολιτισμό και την ελληνική ιστορία για πάνω από τέσσερις δεκαετίες, ο Ρόντρικ Μπίτον συνεργάζει πρόσφατα και ένα ακόμη σημαντικό έργο, με τίτλο «The Greeks: A Global History», που θα κυκλοφορήσει στα ελληνικά εντός του 2022 από τις εκδόσεις Πατάκι, σε μετάφραση του Μενέλαου Αστερίου. Το βιβλίο αφηγείται την ιστορία των Ελλήνων από τα αρχαία χρόνια μέχρι σήμερα, ιδιαιτέρως υπό το πρίσμα της επιρροής που αυτή άσκησε σε ολόκληρο τον κόσμο, μέσα από τις κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου, την επέκταση της χριστιανικής Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, την ελληνική διασπορά κ.α.

Πόσο διαφορετικά θα είχαν εξελιχθεί τα πράγματα, εάν ειδικά μετά την Επανάσταση του 1821 είχε επικρατήσει μία ακόμη σχετική ιδεολογική κατασκευή της εποχής, που ήθελε το νέο ελληνικό κράτος να συνδέεται όχι τόσο με τις αρχαιοελληνικές καταβολές του, όσο με τις βυζαντινές και άρα με την ορθόδοξη Ρωσία; Μεθοδολογικά μιλώντας, ερωτήματα του τύπου «τι θα γινόταν αν δεν ακολουθούσε τη μελέτη της Ιστορίας; Ας πούμε, με αυτό σαν δεδομένο, ο Ρόντρικ Μπίτον λέει: «Η ρωσοφιλία στην Ελλάδα έχει τις ρίζες της στην Τουρκοκρατία και βασίστηκε εν μέρει στη "φιλελληνική" πολιτική της Μεγάλης Αικατερίνης, η οποία -τι ειρωνική σύμπτωση στις μέρες μας!- έφερε χιλιάδες Έλληνες ορθόδοξους από την Οθωμανική Αυτοκρατορία για να κατοικήσουν στις ακτές και στις καινούριες πόλεις της σημερινής Ουκρανίας, στις οποίες δόθηκαν ονομασίες ελληνικές - Μαρσιούπολη, Σεβαστόπολη, Οδησός κ.λπ. Αλλά οι Ρώσοι ποτέ δεν απέκτησαν σταθερή δημοκρατία: ουσιαστικά, ο Πούτιν είναι "τύραννος" - με τα αρχαία Ελληνικά δεδομένα - ακριβώς όπως ήταν προηγουμένως ο Λένιν και ο Στάλιν. Το Βυζάντιο είναι κάτι άλλο. Ναι, θα μπορούσε να βασιστεί το ελληνικό κράτος για πολύ στις βυζαντινές του καταβολές: τότε μάλλον δεν θα λεγόταν καν ελληνικό - ίσως λεγόταν "Ρωμηνία", όπως αποκαλούσαν μερικοί Βυζαντινοί το κράτος τους, αιώνες πριν εμφανιστεί η σημερινή Ρουμανία. Αλλά ακόμη και αν γινόταν έτσι, για ποιο λόγο να υπήρξε τις ελιπίδες του στη Ρωσία; Μέχρι τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, οι Ρώσοι διεκδικούσαν την Πόλη - με το όνομα Τσάρναγκραντ. Και δεν ώφελλαν πραγματικά τους Ελληνες στα Ορλωφικά του 1770, ούτε βοήθησε ο Στάλιν το ΚΚΕ στον Εμφύλιο. Παρόλο που έχει μακρά ιστορία, η ρωσοφιλία στην Ελλάδα μένει χωρίς πραγματικά βάση».

Η Ορθοδοξία

Άραγε η ορθόδοξη θρησκεία επηρεάζει τόσους και προδιαθέσει στην τρέχουσα συνθήκη; «Η Ελλάδα ταλαντεύεται ανάμεσα ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση», απαντά ο Ρόντρικ Μπίτον, «και προφανώς ο χαρακτήρισμός και τα γεωγραφικά σύνορα και των δύο αλλάζουν από μέρα σε μέρα. Μάλιστα, δεν πρόκειται ακριβώς για γεωγραφικούς προσδιορισμούς - κατά τον Ψυχρό Πόλεμο η Ελλάδα σήκωσε στη Δύση, ενώ στον χάρτη αυτό φωνάζαν αδιανόητο. Και η Ουκρανία, αν επίκειται, πάλι θα σπυρθεί σε Ανατολή και Δύση». Παρόλο που έχει μακρά ιστορία, η ρωσοφιλία στην Ελλάδα μένει χωρίς πραγματικά βάση. Προς το παρόν, δεν ακούσαμε σχεδόν τίποτε για τις διαφορές, στην Ουκρανία, τις καθολικές με την Ορθόδοξη Εκκλησία, όπως έγινε π.χ. στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Ως προς την Ελλάδα, κανένας δεν αμφισβητεί τον σημαντικό ρόλο της Ορθοδοξίας σήμερα - και αυτό ισχύει επίσης για τον απόδημο ελληνισμό ανά όλο τον κόσμο».

Συμπερασματικά, ποιες είναι οι διαφορές και οι ομοιότητες ανάμεσα στα κράτη που προσελευκώσε τη Φυλκή Εξέλιξη, τον Αλέξανδρο Υψηλάντη, τον Ιωάννη Καποδίστρια και στη σύγχρονη Ρωσία; «Η Ρωσία», καταλήγει ο Ρόντρικ Μπίτον, «την εποχή εκείνη είχε επιλέξει για έναν κράτος ευρωπαϊκό, μια στροφή που οφείλεται στον τσάρο Πέτρο τον Α', τον Μέγα. Απολυταρχικό μιν, όπως ήταν και άλλες αυτοκρατορίες της Ευρώπης τότε, αλλά ανοικτό, ως ένα σημείο τουλάχιστον, στις ιδέες του Διαφωτισμού. Και είναι η ίδια αυτή η Ρωσία, του 19ου αιώνα, του Ντσοτσεγιέφσκι και του Τολστόι, του Τσαϊκόφσκι και άλλων δημιουργών, που μένουν -και θα μείνουν- στον άστερο των κλάδων τεχνών».